

УДК 349.2

Анфіса Нашинець-Наумова,*канд. юрид. наук,
доцент кафедри правознавства
Інституту суспільства
Київського університету ім. Бориса Грінченка*

РЕАЛІЗАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ФОРМ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ КОРПОРАЦІЙ

Стаття присвячена розкриттю сутності, значення та змісту реалізації форм адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення інформаційної безпеки корпорацій.

Ключові слова: адміністративно-правові форми, інформаційна безпека корпорацій, правові форми, організаційно-правові заходи.

Розвиток інформаційних технологій, а також їх поширення на різні сфери нашого життя свідчить, що комп'ютерна інформація може мати цілком певну вартість. Тому однією з найважливіших проблем розвитку інформаційних технологій у корпораціях є надійне забезпечення інформаційної безпеки. Її вирішення полягає у вивченні адміністративно-правових форм виявлення та попередження безпеки в інформаційній сфері, а також управління інформаційною безпекою в корпораціях, виборі засобів захисту.

Формами традиційно прийнято вважати зовнішнє окреслення, зовнішній вираз будь-якого змісту. Що стосується інформаційної безпеки, то її формами слід вважати зовнішнє вираження відповідної управлінської діяльності. В теорії адміністративного права адміністративно-правові форми у сфері забезпечення інформаційної безпеки, як правило, визначають як зовнішній вияв конкретних дій, що здійснюються органами державної влади для реалізації поставлених перед ними завдань.

Проблема реалізації адміністративно-правових форм у сфері забезпечення інформаційної безпеки, у тому числі в корпораціях, певною мірою досліджувалась у різних аспектах у працях вітчизняних і зарубіжних науковців. Але в цих роботах не застосовувався комплексний підхід до вивчення питання реалізації адміністративно-правових форм у сфері забезпечення інформаційної безпеки. Визначення тенденцій і висновки робилися за допомогою аналізу подій, що базувалися на описі фактів. Такий підхід призвів до того, що кожен автор давав свої визначення, спираючись на тільки йому відомі факти, а висновки щодо реалізації адміністративно-правових форм у сфері забезпечення інформаційної безпеки мали суперечливий характер.

Метою цієї статті є розкриття сутності, значення та змісту реалізації форм адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення інформаційної безпеки корпорацій.

Забезпечення інформаційної безпеки корпорацій здійснюється за допомогою загальноприйнятих адміністративно-правових форм. Виокремимо ті з них, які відповідають меті нашої статті. Так, адміністративно-правову форму забезпечення інформаційної безпеки корпорацій необхідно розуміти як:

- характерну діяльність учасників корпорації із забезпечення інформаційної безпеки, через яку відбувається реалізація їх функцій;
- конкретні, здійснювані в межах певних правових, організаційних рамок дії учасників корпорації та посадових осіб, за допомогою яких реалізується їх компетенція;
- здійснення учасниками корпорації, передбачених нормативно-правовими актами видів дій, за допомогою яких реалізується їх завдання із забезпечення інформаційної безпеки корпорацій.

Таким чином, адміністративно-правову форму забезпечення інформаційної безпеки корпорацій ми розуміємо як здійснення передбаченими нормативно-правовими актами характерної діяльності учасників корпорації, за допомогою якої відбувається реалізація їх функцій щодо забезпечення інформаційної безпеки.

У вітчизняній адміністративно-правовій літературі увага приділяється, в основному, формам державного управління, хоча слід зазначити, що в науці адміністративного права відсутній загальноприйнятий термін для позначення зовнішнього вияву державного управління; нарівні з терміном «форми державного управління» вживаються такі терміни, як

«організаційно-правові форми управлінських дій», «форми управлінської діяльності», «адміністративно-правові форми», «форми діяльності державної адміністрації» тощо.

Аналіз доктринальних положень у науковій літературі свідчить, що підходів до класифікацій форм діяльності є декілька. Так, під формами регулювання розуміють різні за своїм характером і наслідками способи зовнішнього вираження діяльності органів виконавчої влади. Класифікуючи форми регулювання, автори виходять із поділу їх на види залежно від настання тих чи інших правових наслідків і виділяють у цьому контексті правові (використання яких зумовлює виникнення конкурентного юридичного результату) та неправові (безпосередньо юридичного значення не мають) форми [1, с. 277–278]. С. Стеценко під формами регулювання розуміє зовнішній вияв конкретних дій органів виконавчої влади чи їх посадових осіб, в яких реалізується компетенція цих органів (осіб) [2, с. 166–169]. С. Ківалов вважає, що формами регулювання є зовнішній вияв конкретних дій, що здійснюються органами виконавчої влади чи посадових осіб для реалізації поставлених перед ними завдань. Зазначаючи, що загальноовизначеної класифікації форм реалізації не існує, С. Ківалов пропонує виділити шість основних форм реалізації управлінської діяльності, а саме: видання нормативних актів управління; видання індивідуальних актів управління; укладання адміністративних договорів; здійснення юридично-значимих дій; проведення організаційних заходів; здійснення матеріально-технічних операцій. При цьому зазначається, що перші чотири форми належать до правових, оскільки тягнуть певні юридичні наслідки, а дві останні форми належать до неправових, тому що не зумовлюють виникнення юридичних наслідків [3, с. 176–179].

Заслуговує на увагу аналіз наукових позицій російських учених-адміністративістів щодо визначення форм регулювання управлінської діяльності. Так, А. Коренев виділяє такі форми регулювання [4, с. 58]:

- за змістом: правовстановчі та правозастосовчі;
- за цілеспрямованістю: внутрішні та зовнішні;
- за способом вираження: словесні та конклюдентні.

Д. Бахрах виділяє такі форми регулювання, як прийняття правових актів, укладання договорів і здійснення інших юридично-значимих дій; організаційні дії та матеріально-технічні операції [5, с. 127]. Своєрідну класифікацію пропонує Ю. Козлов [6, с. 205]: за ступенем юридичного вираження (основні та ті, що базуються на них); за результатом (позитивне регулювання та реакція на негативне явище); за обсягом (загальнообов'язкові або адресовані конкретному суб'єкту); за

спрямованістю (вплив на суспільні відносини у сфері державного регулювання або на діяльність підлеглого управлінського персоналу); за суб'єктами (односторонньо виражені, дво- або багатосторонньо виражені); за юридичним змістом (дозвільні, заборонні, приписуючі).

О. Альохін вважає, що форми регулювання – це зовнішнє виражене діяння виконавчого органу. Що ж стосується класифікації форм регулювання, то, на його думку, найбільш поширеним та обґрунтованим є поділ форм на правові та неправові. Крім того, він зазначає, що правові форми є адміністративно-правовими, оскільки – це форми реалізації виконавчої влади в межах юридично-владних повноважень, вони завжди тягнуть за собою юридичні наслідки, регламентуються адміністративно-правовими нормами [7, с. 234–235].

Зміст діяльності корпорацій, множинність суб'єктів управління нею, особливості їх правової структури, функціонального призначення дозволяють вести мову про наявність системи форм забезпечення інформаційної безпеки та, відповідно, про можливість її класифікації. Класифікація необхідна для найповнішого з'ясування сутності різновиду форми регулювання у сфері інформаційної безпеки. Можна обирати різні критерії для класифікаційного поділу форм регулювання у сфері інформаційної безпеки корпорацій. Базовим може бути поділ форм забезпечення інформаційної безпеки залежно від характеру наслідків її застосування. За цим критерієм можна виділити:

правові форми забезпечення інформаційної безпеки корпорацій, що зумовлюють чітко виражені зовнішні юридичні наслідки для всіх учасників корпоративних відносин. Така форма притаманна всім суб'єктам управління корпоративною діяльністю, оскільки всі вони є суб'єктами нормотворчої діяльності у сфері інформаційної безпеки. Інша справа, що є державні суб'єкти, які визначають загальнообов'язкові правила поведінки (наприклад, Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку щодо безпеки інформації про випуск цінних паперів, що пропонуються для відкритого продажу, порядок реєстрації випуску цінних паперів та інформації про їх випуск; Президент України у межах його компетенції зокрема, шляхом прийняття Указу «Про невідкладні заходи щодо впорядкування системи здійснення державної інформаційної політики та удосконалення державного регулювання інформаційних відносин» від 17.06.1997 р.; розпорядження Президента України «Про деякі заходи щодо забезпечення безпеки в інформаційній сфері» від 26.04.2014 р. № 762. Таким чином, правова форма забезпечення інформаційної безпеки корпорацій може знаходити вияв у таких різновидах:

• прийнятті нормативно-правових актів: наприклад, Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки»; розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» від 15.05.2013 р. № 386-р;

• прийнятті індивідуальних актів: наприклад, рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку «Про затвердження Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів» від 03.12.2013 р. № 2826; «Про затвердження Змін до Положення про порядок складання та розкриття інформації компаніями з управління активами та особами, що здійснюють управління активами недержавних пенсійних фондів, та подання відповідних документів» № 1249; «Про схвалення Концептуальних засад функціонування загальнодоступної інформаційної бази даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів» від 25.12.2012 р. № 1857; «Про затвердження Положення про формування інформаційної бази даних про ринок цінних паперів» від 03.06.2014 р. № 733;

• укладанні адміністративних договорів: наприклад Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, уклала Угоду про інформаційне співробітництво з Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку;

неправові форми забезпечення інформаційної безпеки корпорацій, які не спричиняють зовнішніх юридичних наслідків для суб'єктів корпорацій. Неправові форми забезпечення інформаційної безпеки корпорацій – це повсякденні та різноманітні види діяльності, необхідні для забезпечення чіткої й ефективної роботи всіх суб'єктів корпорацій в Україні у сфері безпеки інформації [8, с. 9–10]. Вони також досить різноманітні за зовнішніми виразами. До них можна віднести:

• організаційно-правові заходи: наприклад, участь Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку в обговоренні нагальних проблем кібербезпеки, виявлення спільних рішень, запобігання загроз, забезпечення ефективного захисту та безпеки активів в кіберпросторі під час проведення Міжнародної науково-практичної конференції «Кібербезпека–2013»;

• матеріально-технічні операції: наприклад, Про внесення змін до рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку «Про затвердження Системи довідників та класифікаторів Національної комі-

сії з цінних паперів та фондового ринку для використання учасниками фондового ринку України» від 08.05.2012 р. № 646; Про схвалення проекту рішення «Про затвердження Положення про формування інформаційної бази даних про ринок цінних паперів».

При здійсненні корпораціями своїх функцій щодо забезпечення інформаційної безпеки важливу роль відіграють засоби та прийоми, що застосовуються у межах зазначених адміністративно-правових форм з метою реалізації завдань і функцій.

Висновки

Аналіз проблем форм адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення інформаційної безпеки корпорацій свідчить, що найбільш важливими напрямками діяльності у цій галузі є конкретні, здійснювані в межах певних правових, організаційних рамок дії учасників корпорації та посадових осіб, за допомогою яких реалізується їх компетенція щодо інформаційної безпеки. Питання реалізації форм адміністративно-правового регулювання інформаційної безпеки корпорацій має бути міжвідомчою й ієрархічно організованою. Форми адміністративно-правового регулювання інформаційної безпеки корпорацій передбачають централізоване управління із конкретними відомчо-розпорядничими функціями, які забезпечують моніторинг і контроль за всіма підрозділами корпорації в цілому.

Потребують подальшого вирішення і питання щодо методів адміністративно-правового регулювання інформаційної безпеки корпорацій.

Список використаних джерел

1. *Адміністративне право України*: Академічний курс. У 2 т. / Ю. П. Битяк, В. К. Колпак, Д. М. Лук'янець та ін. – К., 2004. – Т. 1. – 584 с.
2. *Стеценко С. Г.* Адміністративне право України. – К., 2007. – 624 с.
3. *Ківалов С. В., Біла Л. Р.* Адміністративне право України. – О., 2002. – 107 с.
4. *Коренев А. П.* Адміністративное право России. – М., 1999. – 280 с.
5. *Бахрах Д. Н., Хазанов С. Д., Демин А. В.* Адміністративное право России. – М., 2002. – 620 с.
6. *Козлов Ю. М., Попов Л. Л.* Адміністративное право. – М., 2000. – 567 с.
7. *Алехин А. П., Кармолицкий А. А., Козлов Ю. М.* Адміністративное право Российской Федерации. – М., 1997. – 672 с.
8. *Бортняк Ф. В.* Форми та методи діяльності державної виконавчої служби: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2008. – 16 с.

Стаття надійшла до редакції 27.08.2015 р.

The article is devoted to disclosing the nature, value and content of the forms of implementation of the administrative and legal regulation in the sphere of information security corporation.

Стаття посвячена розкриттю сутності, значення і содержания реалізації форм адміністративно-правового регулювання в сфері забезпечення інформаційної безпеки корпорацій.

